

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Bodeanu, Denisa: *O rază de speranță în întuneric... Ajutoarele primite din străinătate de cultele religioase din România în anii '70-'80*. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2018. 288 p.

În vara anului 1948 regimul comunist a declanșat o puternică ofensivă împotriva cultelor din România, care avea ca scop distrugerea acestora și eradicarea sentimentelor religioase ale populației. Din arsenalul utilizat în acest război au făcut parte nu doar metode violente, binecunoscute astăzi, ci și unele mai puțin sesizabile, dar la fel de periculoase, printre care s-au numărat lipsirea de finanțare sau subfinanțarea bisericilor și îngrădirea posibilităților de procurare a literaturii religioase ori a obiectelor de cult.

Conștiente de această situație, bisericile din străinătate și organizațiile caritabile afiliate lor au întreprins eforturi susținute în vederea colectării și expedierii de ajutoare financiare și materiale menite să asigure supraviețuirea cultelor din România.

Cu excepția unor scurte perioade de timp în care ajutoarele au fost nu doar acceptate ci chiar solicitate, puterea comunistă a încercat să stopeze sau să limiteze acest fenomen, având convingerea că el nu este altceva decât o abilă tentativă de subminare a sa, pusă la cale de serviciile secrete occidentale.

Cu toate acestea, până spre sfârșitul anilor '80, ajutoarele au continuat să ajungă în România, în pofida atitudinii refractare a unor membri ai Guvernului, a lucrătorilor Securității sau ai Departamentului Cultelor, datorită scăpărilor legislației românești (speculate magistral de membrii organizațiilor caritabile străine), intereselor divergente ale instituțiilor comuniste, lipsei unui dialog și a unei colaborări eficiente între acestea și, nu în ultimul rând, corupției diverșilor oficiali români implicați în acest proces.

Cartea conține un amplu studiu introductiv (pp. 13-82), o secțiune de 56 de documente și o secțiune de facsimile (262-280). În cadrul studiului este prezentată situația ajutoarelor primite înainte de 1970, este analizat impactul inundațiilor din primăvara anului 1970 asupra atitudinii statului comunist față de ajutoarele externe, sunt prezentate instituțiile și organizațiile caritabile care au trimis ajutoare între 1970-1989 și modul în care ajungeau ele la beneficiari, sunt oferite date privind bunurile și sumele primite de biserici, preoți și credincioși, este analizată influența pe care au avut-o acestea și sunt prezentate măsurile luate de instituțiile comuniste pentru a limita pătrunderea lor în țară.

Documentele publicate în volum provin din fondul „Documentar” al Arhivei Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității și din fondul „Ministerul Cultelor și Artelor” de la Arhivele Naționale Istorice Centrale. Marea lor majoritate se referă la ajutoarele primite de etnicii maghiari, germani și evrei care aparțineau de Biserica Catolică și Reformată și de Cultul Mozaic.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web a [editurii](#).

Preutu, Cristina și George Enache (coord.): *Identități etno-confesionale și reprezentări ale Celuilalt în spațiul est-european: între stereotip și voința de a cunoaște*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018. 404 p.

Aflată mereu în (re)construcție, pusă într-o dezbatere reluată cu fiecare nouă generație, problema identității rămâne o temă de cercetare privilegiată în domeniul științelor umaniste, nu doar din purul interes științific, dar și pentru necesara „vindecare a memoriei” de care indivizii și civilizațiile au nevoie periodic. Astfel că, volumul oferă o analiză multidimensională și interdisciplinară a temei identității etno-confesionale în spațiul est-european. Cei 28 de autori care semnează în acest volum, reprezentanți ai unor instituții academice și de cercetare din România, Republica Moldova și Ucraina, propun o varietate de abordări ale temei identității, de la încercări de teoretizare a unui concept fluid, până la minuțioase studii de caz, care oscilează pe axa

temporală între „cele mai vechi timpuri” și până la situații din istorie recentă.

Volumul este structurat pe șase teme majore: „Problema identității-între știință, imaginar și imaginație”; „Religia și ecuația identitate-alteritate”; „Politici religioase în Europa de Est în secolele XIX-XX”; „Discurs și politici identitare înainte și după încheierea «Marelui Război»”; „Politici identitare în România comunistă și în RSS Moldovenească” și „Dinamici contemporane ale construcției identitare”. Ceea ce unește toate aceste abordări este spațiul Europei de Est, atât de încărcat de dileme identitare, de stereotipuri în relația cu Celălalt, care se află într-un proces, deloc ușor, de cunoaștere de sine și (re)cunoaștere a Celuilalt. Volumul a fost scos cu sprijinul Ministerului pentru Românii de Pretutindeni.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a [editurii](#).

Romsics Ignác (ed.): *Közelítések. Tanulmányok Erdély 19-20. századi történetéhez*. [Studii despre istoria Transilvaniei în secolul XIX și XX.] Cluj-Napoca: Korunk - Komp-Press, 2018. 264 p.

Volumul conține lucrările doctoranzilor sau proaspeților absolvenți ai școlii doctorale de istorie din cadrul Universității Babes-Bolyai (Cluj) și Universitatea Eszterházy Károly (Eger, Ungaria), cercetări derulate sub conducerea profesorului Ignác Romsics. Lucrările acoperă o perioadă istorică destul de largă, de la sfârșitul secolului al XIX-lea până la mijlocul secolului XX, respectiv aparțin mai multor subdiscipline: istoria dezvoltării localităților (studiul lui László Fazakas), istoria socială și istoria instituțiilor (Levente Olosz, János Főcze și Szabolcs Kovács), biografie (János Fodor și Róbert Antal), respectiv istoriografie (Noémi Both). Deși majoritatea tematicilor studiate este legată de Cluj, studiile acoperă o arie geografică mai largă, ele revelând specificitățile comunităților de la Târnăveni, Târgu Mureș sau a altora din secuime. Dat fiind faptul că cercetările în România referitoare la Transilvania secolului al XX-lea au început abia după schimbarea regimului politic din 1989, contribuțiile tinerilor istorici care s-au specializat pe perioada menționată au o valoare deosebită.

Szeman, Ioana: *Staging Citizenship. Roma, Performance and Belonging in EU Romania*. New York, Oxford: Berghahn Books, 2018. 204 p.

Bazată pe cercetări etnografice îndelungate ale romilor din spațiile urbane românești, lucrarea oferă o perspectivă nouă asupra uneia dintre cele mai marginalizate populații din Uniunea Europeană. Introducând concepul de „performance” în accepțiunea lui largă (de la manifestări culturale la aspecte ale vieții cotidiene), cartea prezintă membrii unei comunități din Transilvania și felul în care aceștia trăiesc în circumstanțe deosebit de precare într-un stat postsocialist. Prin analiza unor spectacole de muzică și dans, precum și a reprezentărilor din media, a unor exemple de activism, și a interacțiunilor cu ONG-uri și instituții de stat, autoarea Ioana Szeman aduce în prim-plan argumente originale legate de economie, politică, cetățenie, rezistență și neo-liberalism, din prisma experiențelor diverse și remarcabile ale romilor descriși în această carte.

Pentru mai multe informații vizitați pagina web a [editurii](#).

▪ reviste, articole

***Baltic Worlds*, 2018, Vol XI: 2-3. Special Section: Roma in the Balkan Peninsula: Roots, Barriers and ways forward [Romii din Peninsula Balcanică: rădăcini, bariere, căi]. Centre for Baltic and East European Studies (CBEES), Södertörn University.**

Volumul de față conține șase articole despre istoria și prezentul romilor din Europa de Sud-Est, începând din secolul al XIX-lea până în prezent, trei dintre ele abordând cazul romilor din România. Julieta Rotaru, în articolul ei intitulat *Ethnographic observations. Aspects of Romani demographics in the 19th century*

Wallachia [Observații etnografice. Aspecte ale demografiei romilor în Valahia, secolul al XIX-lea] realizează șapte studii de caz, bazate pe date demografice din secolul al XIX-lea, precum și documente de arhivă neprelucrate până acum. În studiul său intitulat *The communist authorities' refusal to recognize the Roma as a national minority. A moment in the history of the Roma in Romania, 1948-1949* [Refuzul autorităților comuniste de a recunoaște romii ca minoritate națională. Un moment din istoria romilor din România, 1948-1949], Viorel Achim analizează un moment de cotitură în istoria romilor din România, ceea ce a definit pentru următoarele decenii cadrul instituțional al acestui grup etnic. În eseul lor, Sławomir Kapralski și Paweł Lechowski prezintă câteva rezultate ale muncii lor de teren legată de migrația romilor din România înspre Polonia în primii ani după destrămarea comunismului, studiul fiind intitulat *Romani immigrants from Romania in Poland in the 1990s* [Migranți romi din România în Polonia în anii 1990].

Numărul integral al revistei poate fi vizualizat [aici](#).

Intersections. East European Journal of Society and Politics, Vol. 4, nr. 2 - 3.

Volumul apărut în două părți este intitulat *Mobilități rome transnaționale* și a fost editat de către de Judit Durst și Veronika Nagy. Scopul lucrării este integrarea studiilor etnografice despre romi în cele mai importante curente teoretice din domeniul migrației și mobilității transnaționale.

Câteva studii incluse în volum tratează migrația transnațională a romilor din România. Margaret Greenfields și Egle Dagilyte analizează impactul schimbărilor în sistemul social al Marii Britanii post-Brexit asupra migranților romi din Polonia, Cehia, Slovacia și România. Studiul lui Juan Gamella analizează efectul rolurilor de gen și a sistemului familial în schimbarea fertilității femeilor rome din România cu rezidență în Spania. Autorul încearcă o deconstruire a unor preconcepții înrădăcinate referitoare la rata fertilității crescute în rândul populației rome, arătând scăderea fertilității, ce se datorează schimbării mediului și a condițiilor instituționale. Raluca Bianca Roman argumentează că mobilitatea transnațională a romilor nu poate fi restrânsă doar la migrația Est-Vest, deoarece conceptul de mobilitate trebuie înțeles într-un sens mai larg decât migrația. Bazată pe o muncă etnografică de peste doi ani în comunități de romi penticostali din România și Finlanda, studiul se concentrează asupra rolului solidarității etnice în mobilizarea religioasă și mobilitatea transnațională a romilor din Finlanda și România. Giuseppe Beluschi-Fabeni analizează schimbarea practicilor funerale a familiilor de corturari din România în contextul migrației. Studiul ne arată că, rețeaua transnațională a acestor familii se extinde pe mai multe țări (Spania, Marea Britanie, Italia), iar ritualurile funerare transmise prin tehnicile de comunicare on-line, contribuie la creșterea coeziunii de grup și exercită o presiune socială care încurajează prezența personală a indivizilor la aceste evenimente. Prin analiza a două povești de viață a femeilor rome din România care s-au stabilit în Italia, Ana Ivasiuc ne arată intersecționalitatea dintre mobilitatea spațială și cea socială prin lentila proiectelor transnaționale și transgeneraționale. Stefania Pontrandolfo argumentează că anti-țigănistul din Italia (anti-Gypsism) împiedică procesele de restratificare (mobilitate socială) a romilor migranți din România, mai mult că se creează o nouă fisură între migranți și cei rămași acasă. Autoarea ne arată că datorită mai multor factori (motivații, oportunități, anti-țigănist și politici ale migrației) migranții romi din România reușesc să-și schimbe statusul social doar parțial în context de migrație. László Fosztó și Stefánia Toma tratează interconexiunea dintre contextul social local, procesele de migrație și transformările sociale locale, argumentând că migrația romilor din România este influențată și de distanța socială între diferitele grupuri etnice din localitatea de origine. Alexandra Clavé-Mercier și Martin Olivera descriu consecințele nedorite ale practicilor și proiectelor de incluziune din Franța și formele ascunse ale rezistenței printre romii migranți din România și Bulgaria. Autorii subliniază importanța și rolul informalității și a 'neînțelegerii productive' în procesul de integrare efectivă, care în multe cazuri se realizează în condiții sociale constrângătoare. Articolul semnat de Ulderico Daniele, Stefano Pasta și Greta Persico, abordează cazul romilor români din Milano și Roma, care, după decăderea sistemelor discriminatorii de "campo nomadi", își mențin pozițiile lor fragmentate și nesigure în contextul social din Italia, în ciuda dezvoltării unei autonomii relative și a unor practici de rezistență. Joanna Kostka analizează condiția migranților romi din România în Polonia. Ea ne arată modalitățile prin care politicile de excluziune contribuie la violarea drepturilor

fundamentale ale acestui grup.

Studiile integrale pot fi vizualizate pe [pagina web a revistei](#).

▪ filme

Magyarok Romániában - száz év történelem / Maghiari în România - 100 de ani de istorie - o serie de filme documentare despre maghiarii din România (cu subtitrare în limba română)

Scopul seriei de filme este prezentarea istoriei maghiarilor din România între 1918 și 2018 prin nouă filme documentare, în cadrul cărora istorici marcanți prezintă cele mai importante rezultate ale cercetărilor din ultimul deceniu, însoțite de documente și înregistrări de arhivă. Editorul seriei este Emese Víg, iar coordonatorul științific este Nándor Bárdi.

Până acum au fost realizate trei părți ale documentarului. Prima tratează perioada de la izbucnirea Primului Război Mondial până la prăbușirea Imperiului Austro-Ungar, a doua parte tratează deceniile interbelice, iar a treia tratează Transilvania de Nord în perioada 1940-1944.

Prima parte o puteți vizualiza [aici](#), a doua [aici](#), iar a treia [aici](#).

Seria de filme documentare este realizată în cadrul proiectului „1000 de ani în Transilvania, 100 de ani în România” derulat de către UDMR.

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web ISPMN, [aici](#). Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați [pagina web a Institutului](#).